

Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor

Agenția de Dezvoltare Regională Sud

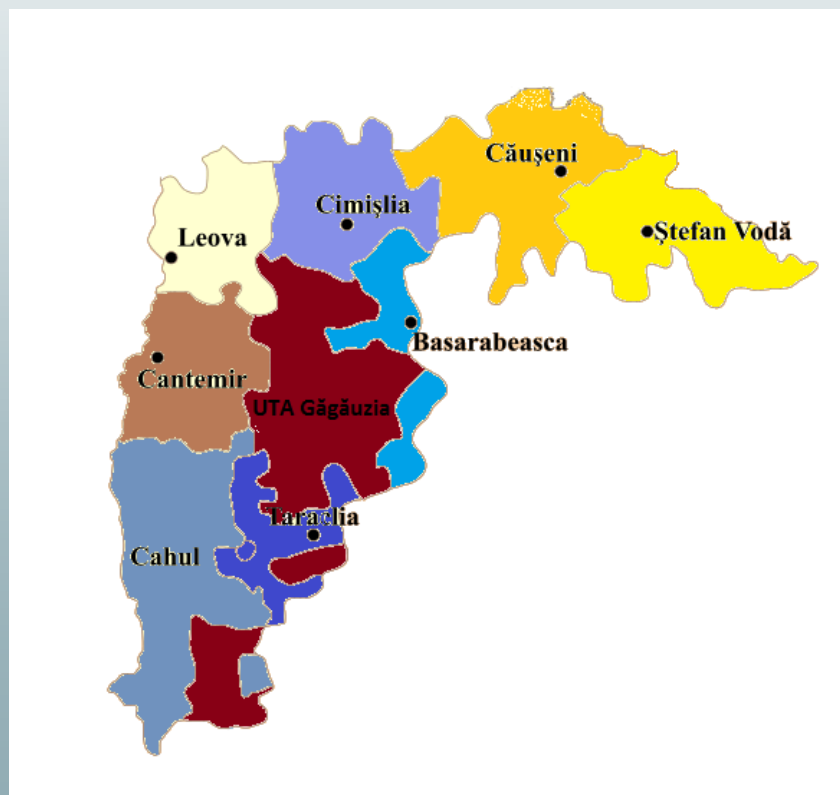

Aprobat prin decizia CRD Sud

nr.1 din 14 decembrie 2012

PLAN OPERAȚIONAL REGIONAL 2013 – 2015

REGIUNEA DE DEZVOLTARE SUD

Cimișlia 2012

Cuprins:

1. Acronime.....	3
2. Introducere.....	4
3. Nivelul strategic.....	6
4. Nivelul operațional.....	10
5. Programul 1.....	11
6. Programul 2.....	16
7. Programul 3.....	20
8. Programul 4.....	22
9. Programul 5.....	24
10. Programul 6.....	27
11. Programul 7.....	29
12. Programul 8.....	31
13. Programul 9.....	33
14. Programul 10.....	35
15. Programul 11.....	36
16. Programul 12.....	38
17. Programul 13.....	43
18. Programul 14.....	46
19. Programul 15.....	48

Anexa 1 Portofoliul Proiectelor POR Sud 2013-2015

Acronime

AAC	Aprovizionare cu Apă și Canalizare
ADR	Agenția de Dezvoltare Regională
APL	Administrația Publică Locală
CRD	Consiliul Regional pentru Dezvoltare
DR	Dezvoltarea Regională
DMS	Deșeuri menajere Solide
EE	Eficiența Energetică
FNDR	Fondul Național pentru Dezvoltare Regională
ÎMM	Întreprinderi Mici și Mijlocii
MDRC	Ministerul Dezvoltării Regionale și Construcțiilor
ONG	Organizații Nonguvernamentale
POR	Planul Operațional Regional
RDS	Regiunea de Dezvoltare Sud
SDR	Strategia de Dezvoltare Regională
UE	Uniunea Europeană

1. INTRODUCERE

În conformitate cu prevederile Legii nr. 438-XVI din 28.12.2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova, Planul Operațional Regional (în continuare POR) reprezintă planul de implementare a Strategiei de dezvoltare regională, prevăzut pentru o perioadă de 3 ani. POR conține programe, proiecte și activități prioritare. Conform prevederilor Hotărârii de Guvern nr. 127 cu privire la măsurile de realizare a Legii nr.438-XVI din 28.12.2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova și Anexei nr.2 la Regulamentul cadru al Consiliului Regional pentru Dezvoltare din 08.02.2008, Consiliul Regional pentru Dezvoltare este responsabil de aprobarea Planului Operațional Regional.

POR Sud 2013-2015 reprezintă cel de al doilea ciclu de implementare a Strategiei de Dezvoltare Regională Sud 2010-2016, orizontul de timp acoperit fiind perioada 2013- 2015. POR Sud 2013-2015 a fost elaborat cu suportul partenerului de dezvoltare, Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei, în cadrul proiectului "Modernizarea Serviciilor Publice Locale în Republica Moldova".

Obiectivul general al POR Sud 2013-2015 este de a crea platforma de implementare a SDR Sud prin ciclul de programe și activități prioritare, avînd ca bază, mobilizarea capacităților actorilor regionali și a grupurilor de interes pentru identificarea problemelor din regiune, crearea de parteneriate pentru elaborarea și implementarea proiectelor, încurajând astfel angajamentul lor de a contribui la dezvoltarea regională și locală, de a utiliza cât mai eficient resursele și de a asigura durabilitatea proiectelor implementate.

La baza procesului de elaborare a POR au stat principiile de planificare a programelor și activităților prioritare, care acționează în sinergie, fiind grupate în structuri logice și care se regăsesc în prioritățile și măsurile Strategiei de Dezvoltare Regională.

Elaborarea POR a cuprins următoarele etape:

I. Etapa de pregătire a prevăzut definitivarea metodologiei și a structurii documentului, organizarea evenimentelor de instruire și a atelierelor de lucru pentru definitivarea Programelor și activităților prioritare ale POR și racordarea acestora la Prioritățile și Măsurile aprobate în SDR.

II. Etapa de lansare și desfășurare a Apelului de Propuneri de Proiecte, care a constat în lansarea Apelului II de Propuneri de Proiecte(APP II), elaborarea și colectarea notelor conceptuale, aprobarea de către CRD Sud a listei de note conceptuale care acced la etapa a doua a concursului, elaborarea și colectarea cererilor de finanțare, evaluarea cererilor complete de finanțare și aprobarea listei proiectelor care vor fi incluse în POR Sud 2013-2015, douăzeci și unu la număr.

III. Etapa de elaborare a documentului integral, în care propunerile de proiecte au fost grupate în POR pe programe, racordate la prioritățile și măsurile Strategiei. Activitățile prioritare sunt intervențiile inițiate de ADR pentru a complini proiectele din cadrul programelor, a sinergiza efortul de implementare a acestora și a asigura durabilitatea rezultatelor.

POR Sud 2013-2015, ca document-cadru de implementare a SDR Sud 2010-2016 și elaborat în baza proiectelor înaintate de autoritățile publice locale din RDS, cuprinde 3 compartimente majore:

Nivelul strategic, o reiterare succintă a viziunii strategice, a obiectivului general și a obiectivelor specifice, cât și a priorităților de dezvoltare identificate în strategie. SDR Sud 2010-2016 în varianta actualizată cuprinde 3 priorități (domenii majore de intervenție) care încadrează în sine 15 măsuri (domenii specifice de intervenție). Spre deosebire de SDR, unde sunt definite priorități și măsuri, în POR se operează cu noțiunea de „Program”, care după formulare este identic măsurii corespunzătoare din strategie.

Nivelul operațional, prevede lista Programelor și proiectelor elaborate în scopul implementării priorităților stabilite în Strategie. POR Sud 2013-2015 a fost elaborat în baza APP II. În acest sens el cuprinde proiecte înaintate de APL din regiune și integrate în 6 programe specifice, care corespund măsurilor din strategie și o listă de activități prioritare pentru implementarea SDR Sud integrate la fel în programe.

Documentul integral, POR Sud 2013-2015, este aprobat de CRD Sud și plasat pe pagina web a ADR Sud pentru informare.

2. NIVEL STRATEGIC

Planul Operațional Regional al Regiunii de Dezvoltare Sud (în continuare POR Sud) 2013-2015, este documentul, care reprezintă o parte componentă a Strategiei de Dezvoltare Regională Sud și formează cadrul de implementare a acesteia.

POR este un document strategic de programare pe termen scurt, 3 ani, care se elaborează în strictă corelare cu prevederile politicilor naționale în domeniu și a Strategiei de Dezvoltare Regională.

Viziunea strategică a RDS reflectă consensul și aspirațiile formulate de diferite părți interesate în dezvoltarea regiunii – reprezentanți ai autorităților publice, sectorului privat și a societății civile.

„RDS va deveni o regiune dinamică și prosperă, cu o economie eficientă și durabilă bazată pe o abordare inovatoare, cu o infrastructură fizică modernă, cu un capital uman dezvoltat, atractivă pentru investitori și turiști, ceea ce va asigura o calitate înaltă a vieții pentru locuitorii întregii regiuni”.

Întru realizarea viziunii strategice a RDS a fost stabilit obiectivul general și un șir de obiective specifice.

Obiectivul general:

Dezvoltarea unei regiuni prospere și cu o creștere economică echilibrată prin :

- Implementarea strategiilor moderne și inovatoare prietenoase mediului,
 - extinderea și modernizarea infrastructurii publice și promovarea cooperării intercomunitare,
 - respectarea principiilor dezvoltării durabile,

sporind astfel atractivitatea pentru investitori și turiști, și asigurând un nivel de trai ridicat pentru locuitori indiferent unde locuiesc aceștia pe teritoriul Regiunii de Dezvoltare Sud.

Obiective specifice:

O.S.1 Reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii publice, pentru ridicarea nivelului atractivității investiționale și oferirea condițiilor mai bune de trai populației RDS

O.S.2 Dezvoltarea potențialului economic a RDS pentru sporirea gradului de ocupare a forței de muncă și reducerea migrației populației

O.S.3 Îmbunătățirea și protejarea mediului natural cuprins de RDS, vizînd gestionarea corespunzătoare a deșeurilor, protejarea habitatelor naturale, dezvoltarea surselor alternative de energie și protecția împotriva dezastrelor naturale

O.S.4 Dezvoltarea potențialului turistic, prin modernizarea, reabilitarea infrastructurii turistice și culturale și promovarea atractivității turistice

O.S.5 Eficientizarea energetică a clădirilor publice și valorificarea surselor de energie regenerabilă, pentru minimalizarea costurilor de întreținere și protejarea mediului înconjurător

O.S.6 Susținerea localităților cu potențial de creștere și excluderea marginalizării zonelor defavorizate

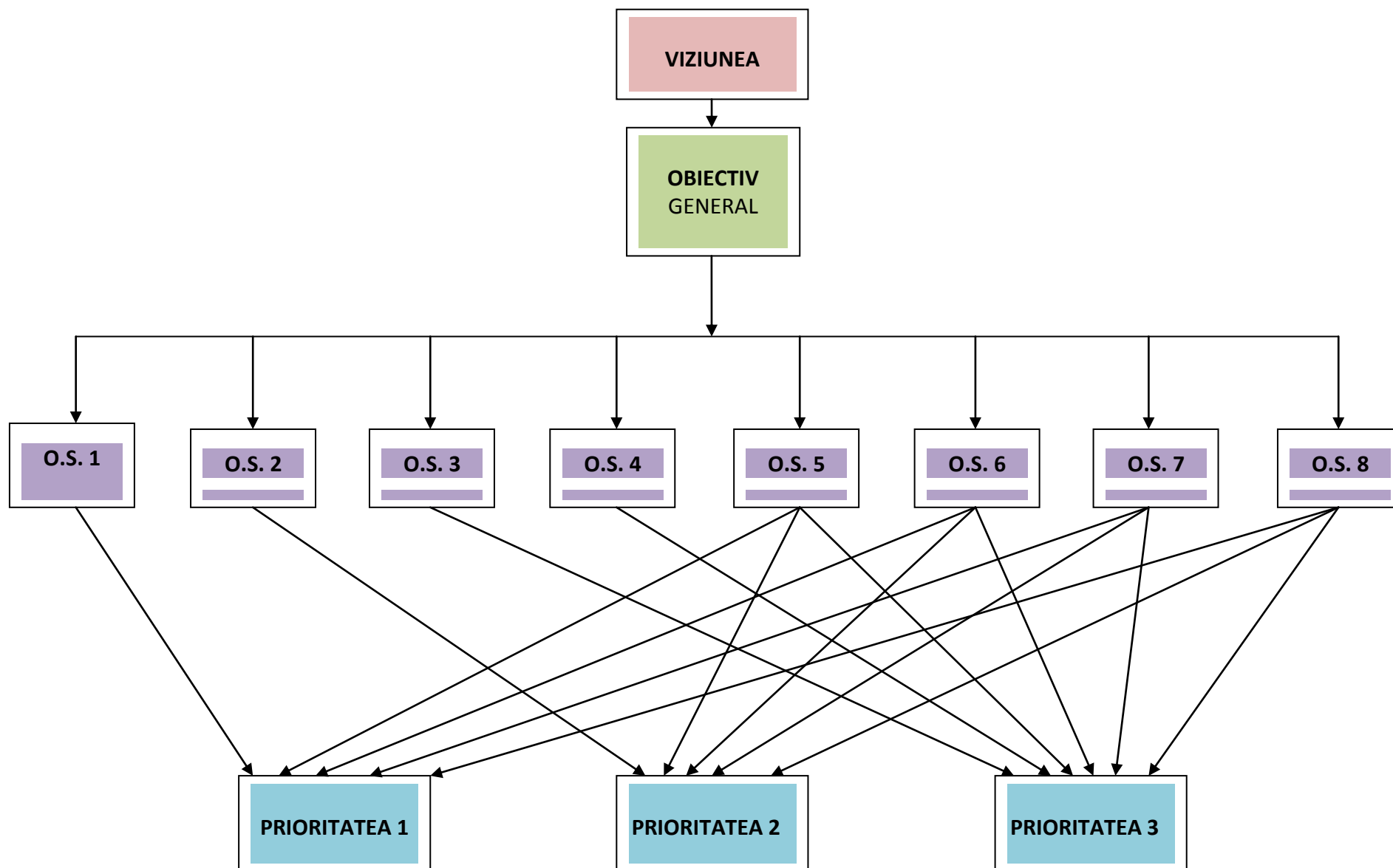
O.S.7 Încurajarea regionalizării serviciilor de utilități publice prin susținerea cooperării intercomunitare și dezvoltare parteneriatelor de prestări servicii de calitate în regiune

O.S.8 Dinamizarea cooperării transfrontaliere și euroregionale în contextul dezideratului de integrare europeană prin stabilirea de parteneriate între colectivitățile locale din regiunile de frontieră și implementarea de proiecte comune în regiune.

Obiectivele specifice ale SDR vor fi atinse prin măsurile din cadrul priorităților stabilite(vezi figura 1.) de ADR Sud, autoritățile locale, în strânsă cooperare cu sectorul privat și societatea civilă.

POR Sud nu poate singur să impulsioneze dezvoltarea regională, nici să joace rol de echilibrare, dacă acționează izolat de intervențiile structurale în domeniile asigurării accesului populației la surse de apă calitativă, căi de acces, alte servicii publice de calitate, cât și de intervenții de eficientizare a consumului de energie, de dezvoltare economică și a resurselor umane, de protejare a mediului, care sunt incluse în alte programe operaționale și care constituie niște precondiții pentru succesul POR Sud 2013-2015.

Domeniile de intervenție ale POR sunt complementare domeniilor de intervenție ale celorlalte programe operaționale sectoriale, iar POR își propune să sprijine acest proces de creștere distribuită geografic, dându-i o dimensiune locală mai pregnantă și permițând diferitelor spații ale regiunii să-și valorifice resursele specifice pe baza nevoilor locale și a potențialului local, a resurselor și a punctelor lor forte. Prezentul POR 2013-2015 este o continuitate a POR Sud 2010-2012, care va asigura consecutivitatea activităților de implementare a SDR Sud 2010-2016.

În perioada 2013 – 2015 proiectele din POR Sud vor fi finanțate din Bugetul de Stat, prin intermediul Fondului Național pentru Dezvoltare Regională, care constituie 1% din veniturile bugetului de stat, precum și din Fondurile Structurale Europene și ale partenerilor de dezvoltare, în conformitate cu prevederile Legii nr.438-XVI din 28.12.2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova.

Fondurile publice alocate POR pentru perioada 2013 – 2015 vor sprijini investiții în cadrul următoarelor domenii prioritare:

Prioritatea I: Reabilitarea infrastructurii fizice.

Prioritatea II: Diversificarea economiei și susținerea dezvoltării sectorului privat .

Prioritatea III: Îmbunătățirea factorilor de mediu și a atractivității turistice.

Măsurile, ca domenii specifice de intervenție sunt prezentate în Tabelul 1.

Tabelul 1.

Prioritatea 1	Prioritatea 2	Prioritatea 3
Reabilitarea infrastructurii fizice	Diversificarea economiei și susținerea dezvoltării sectorului privat	Îmbunătățirea factorilor de mediu și a atractivității turistice
Măsura 1.1. Reabilitarea, modernizarea și extinderea sistemelor de aprovizionare cu apă și canalizare.	Măsura 2.1. Dezvoltarea infrastructurii de afaceri prin crearea și consolidarea incubatoarelor de afaceri, centrelor de consultanță și dezvoltare a afacerilor, centrelor regionale de expoziție, parcurilor industriale.	Măsura 3.1 Sporirea securității ecologice în regiune, prin promovarea activităților de stopare a degradării solurilor și elaborarea unor programe de anticipare și răspuns la stările extreme de vreme.
Măsura 1.2. Construcția, reabilitarea și modernizarea drumurilor regionale și a drumurilor locale.	Măsura 2.2. Dezvoltarea infrastructurii de colectare, prelucrare, păstrare și comercializare a producției.	Măsura 3.2 Gestionarea eficientă a deșeurilor
Măsura 1.3. Reabilitarea căilor de acces spre punctele de trecere a frontierei.	Măsura 2.3. Susținerea adaptabilității forței de muncă la cererile actuale ale pieții.	Măsura 3.3 Crearea, modernizarea și reabilitarea infrastructurii turistice și culturale.
Măsura 1.4. Sporirea eficienței energetice a clădirilor publice.	Măsura 2.4. Sporirea capacității de cooperare la nivel regional a producătorilor și promovarea produselor lor pe piețele externe.	Măsura 3.4 Promovarea RDS ca destinație turistică și suport pentru stabilirea parteneriatelor în sectorul turistic.
	Măsura 2.5. Dezvoltarea capacităților de antreprenariat și susținerea în inițierea afacerilor.	Măsura 3.5 Promovarea utilizării resurselor de energie regenerabilă
	Măsura 2.6. Promovarea eficienței energetice în sectorul de afaceri.	

3. NIVEL OPERAȚIONAL.

Nivelul operațional, prevede lista Programelor și proiectelor elaborate în scopul implementării priorităților stabilite în Strategie.

POR Sud 2013-2015 a fost elaborat în baza Apelului de Propuneri de Proiecte II lansat de MDRC la data de 27 martie 2012. În rezultatul apelului au fost colectate 56 note conceptuale , dintre care 44 au fost selectate pentru a doua etapă a APP la FNDR . La etapa a doua au fost prezentate 26 cereri complete de finanțare, 21 din ele fiind aprobate de CRD pentru a fi incluse în POR Sud 2013-2015. POR Sud integrează 15 Programe identice măsurilor stabilite în strategie. Cele 21 proiecte se încadrează în 6 programe, restul programelor sunt completate cu activități prioritare care fiind realizate vor impulsiona scrierea și înaintarea de proiecte pentru următorul apel la FNDR și la alte fonduri sectoriale naționale și internaționale. Un șir de măsuri identificate în SDR Sud vin să creeze platforma pentru ONG din regiune pentru elaborarea și înaintarea proiectelor tangibile DR, crearea sinergiei între actorii de DR pentru atragere de fonduri în RDS spre dezvoltarea acestei regiuni.

Fiecare program conține o descriere succintă a situației actuale în domeniu, a obiectivelor stabilite de program pentru perioada de implementare a POR și a indicatorilor de performanță care urmează a fi atinși în această perioadă. Fiecare program conține și un tabel generalizator unde sunt incluse proiectele specifice programului și/sau activitățile programului cu indicarea beneficiarilor, perioadei de implementare , a responsabililor și a partenerilor în implementare, a surselor financiare necesare implementării, a indicatorilor de produs și rezultat.

Tabelul generalizator conține 3 compartimente: proiecte în implementare din primul APP, proiecte selectate pentru finanțare în cel de al doilea APP și proiecte finanțate din alte surse. Primul compartiment se va completa la începutul anului viitor, după aprobarea bugetului pentru anul 2013. În compartimentul 3 vor fi incluse proiectele finanțate din sursele partenerilor de dezvoltare. Acest compartiment se va completa pe măsura aprobării spre finanțare a proiectelor din alte surse. În cazul surselor de finanțare neidentificate, Agenția va întreprinde măsuri pentru atragerea interesului partenerilor de dezvoltare în scopul acoperirii costurilor necesare.

Ca anexă la POR vin fișele de proiect cu indicarea obiectivelor proiectului, a beneficiarilor, perioadei de implementare, costului total al proiectului, a sumelor solicitate din FNDR și a contribuției APL.

Pentru realizarea POR Sud 2013-2015 vor fi elaborate Planuri anuale de activități ale ADR Sud .

Programul 1. Reabilitarea, modernizarea și extinderea sistemelor de aprovizionare cu apă și canalizare

Descrierea situației:

Alimentarea cu apă. Alimentarea cu apă în RDS este efectuată preponderent din captările de apă subterană (sonde arteziene, izvoare, fântâni de mină) dar și din r. Prut și Nistru. Ponderea localităților RDS care au rețele de apă potabilă este de 54,3%. Densitatea rețelilor de apeduct (media pe regiune) constituie 26,63 km/100 km². La acest compartiment există o diferență semnificativă între localitățile urbane și rurale. În localitățile urbane în profil regional prezența apeductului este remarcată în 81% din suprafață locuibilă, pe când în localitățile rurale ponderea este de 13%. Cea mai bună situație de asigurare cu apeduct se înregistrează în raioanele Basarabeasca (52,5) și Taraclia (43,92), iar cea mai critică, în raioanele Cantemir (10,83) și Leova (7,52).

Ponderea sistemelor nefuncționale în total sisteme de alimentare cu apă variază între 7,3 și 14,1 % la nivel de regiuni și între 1 și 15,8% în interiorul regiunii. Raionul cu cele mai mari probleme la acest compartiment este Taraclia. *Vechimea de exploatare.* Potrivit administrațiilor publice locale din RDS, cea mai mare parte (aproximativ 47,2%) din rețeaua de distribuție a apei din teritoriul administrat este mai veche de 29 ani, în timp ce aproximativ 19,6% are un termen de exploatare cuprins între 20 și 29 de ani, circa 12,9% din rețea a fost dată în folosință în urmă cu 10-19 ani, iar aproximativ 20,3% din total datează de cel puțin 10 ani. Acest sistem, actualmente fiind puțin funcțional, este dotat cu utilaj învechit, cu consum major de energie, sisteme automate ieșite din uz, amplasate pe suprafețe mari și cu randament de lucru mic, care nu satisfac cerințele de protecție a mediului și de îmbunătățire a calității vieții populației prin acordarea unor servicii adecvate de alimentare cu apă și canalizare. Gradul de uzură a utilajului și rețelilor în unele localități ale regiunii a atins cote maxime (de la 30% la 70 %), ceea ce cauzează mari pierderi de apă.

Calitatea apei în RDS este foarte joasă. Apa potabilă nu întotdeauna corespunde normativelor sanitare existente pentru apa potabilă, de aceea apa din multe conducte poate fi folosită doar ca apă tehnică. În raioanele Basarabeasca și Taraclia se înregistrează cel mai ridicat nivel de necorespondere a calității apei din sursele și sistemele de distribuție a apei de băut.

Capacitatea sistemelor de alimentare cu apă și canalizare se utilizează la nivelul de doar 25-30%, în acest sens este necesar de a dezvolta și extinde sistemele de alimentare cu apă potabilă existente în cadrul localităților și peste hotarele lor. În RDS activează 8 întreprinderi municipale de aprovizionare cu apă, iar în localitățile rurale, pe lângă APL, sînt create servicii de administrare a sectorului de aprovizionare cu apă.

Regionalizarea serviciilor de AAC, ar putea deveni o soluție pentru utilizarea eficientă a surselor de apă de suprafață, promovarea principiilor economiei de piață în serviciile de aprovizionare cu apă și canalizare. Regionalizarea serviciului este o procedură rar întâlnită în regiune. Existența unui operator de AAC puternic trebuie considerată ca o precondiție pentru realizarea unor investiții durabile. În acest sens raionul Cahul este raionul pilot în RDS.

Canalizare. Rețeaua de canalizare în RDS este slab dezvoltată, iar tehnologiile de epurare a apelor reziduale sunt depășite. Ponderea fondului locativ din RDS care dispune de rețea de canalizare este de 20,1%, ceea ce e sub nivelul mediu pe țară cu 12,4 puncte. Starea tehnică a stațiilor de epurare a apelor reziduale funcționale este nesatisfăcătoare, iar în majoritatea localităților acestea lipsesc cu desăvîrșire.

Vechimea de exploatare. Rețeaua de canalizare a celor 8 raioane din RDS are o vechime foarte mare. Astfel, aproximativ 82 la sută din acestea datează de peste 20 ani și doar circa 6 la sută, avînd o vechime mai mică de 10 ani. Lipsa sistemelor de canalizare are un efect negativ asupra mediului

Utilitățile și structura locativă din regiune se situează sub limitele unui trai decent și civilizat, dotările aferente ale locuințelor cu sistem de apă și canalizare sunt sub nivelul cerințelor. Îmbunătățirea accesului la sistemele de AAC nu numai vor spori calitatea vieții locuitorilor din RDS, dar, de asemenea este o precondiție pentru productivitate și competitivitate mai înaltă, mai ales în agricultură.

Scopul Programului 1 este de a susține activitățile de reabilitare, modernizare și extindere a sistemelor de aprovizionare cu apă și canalizare în regiune.

Obiectivele Programului 1

- Asigurarea cu apă potabilă a locuitorilor din 7 localități din r.Leova prin construcția apeductului magistral Leova – Iargara și Leova – Hănăsenii Noi – Filipeni – Romanovca;
- Reducerea poluării apelor subterane prin modernizarea stației de epurare din or.Taraclia;
- Prevenirea poluării mediului înconjurător prin construcția rețelei de canalizare în Sadaclia, Carabetovca, Iordanovca din r.Basarabeasca;
- Îmbunătățirea calității mediului ambiant și al sănătății publice în comunitățile Bazinului râului Prut prin construcția și extinderea sistemului de canalizare în Manta și Pașcani din r.Cahul;
- Asigurarea cu apă potabilă a locuitorilor din 7 localități din r.Cahul prin construcția rețelei centralizate de apeduct și extinderea serviciilor Î.M. „Apă-Canal Cahul”;
- Elaborarea unui plan regional sectorial pe domeniul AAC;
- Elaborarea fișelor de proiect în domeniul AAC;

Indicatori :

- 106 490 m de Rețea de apeduct în r. Leova și r.Cahul;
- 101 000 m de Rețea de canalizare în r.Basarabeasca și r.Cahul;
- 28 Stații de Pompă în r.Leova, r.Cahul și r.Basarabeasca;
- 19 Rezervoare de apă în r.Leova, r.Cahul;
- 9 Stații de epurare în r.Basarabeasca, și reabilitarea 1 Stație de epurare în r.Taraclia;
- 70 653 locuitori cu acces la serviciul îmbunătățit de aprovizionare cu apă din în r.Leova, r.Cahul, r.Taraclia și r.Basarabeasca;
- 7 localități din r.Cahul beneficiare de serviciile extinse ale operatorului Î.M. „Apă-Canal Cahul” ;
- Sistem de canalizare pentru s. Manta, Pașcani, Crihana Veche conectat la stația de epurare a or. Cahul;
- 1 Plan sectorial regional în sectorul AAC elaborat;
- 9 fișe de proiecte în sectorul AAC elaborate;
- Investiții în sectorul AAC în RDS atrase.

Proiectele Programului 1.

Programul 1. Reabilitarea, modernizarea și extinderea sistemelor de aprovizionare cu apă și canalizare									
Proiecte (cod, denumirea)	Aplicant	Parteneri	Localizare	Finanțare (mii lei)			Durata de implem-entare	Indicatori de produs	Indicatori de rezultat
				FNDR	Contribuți a APL	Alte surse			
Proiecte în curs de implementare (APP1)									
Proiecte aprobate după APP2									
S 11017. 1. Construcția apeductului magistral Leova-Hănăseni Noi-Filipeni-Romanovca	Consiliul Raional Leova	Primăriile: s.Hănăsenii Noi, s. Filipeni, s. Romanovca, SA „Apă Canal”- Asociat	or. Leova, s. Hănăseni Noi, s. Filipeni, s. Romanovca din r-l Leova	9 983,110	160, 494	-	24 luni	- 17,79 km conducte magistrale consruite - 2 stații de pompă construite - 6 rezervoare de apă pentru acumulare și repompă construite - 870 m de drum reabilitat	- 17318 de locuitori conectați la apeduct - 24 locuri de muncă create
S 11016. 2. Construcția apeductului magistral Leova-largara	Consiliul Raional Leova	Primăriile: or. Leova, s. Sîrma, c. Sărata Nouă, s. Cupcui, or. largara, c. Băiuș, c.Borogani, CR Cimișlia, CR Basarabeasca, S. A. Apă-Canal” Leova –Asociat.	or. Leova, s. Cupcui, c. Sărata Nouă, or. largara.	46 675,3	237,572	-	24 luni	- 21,5 km de conducte magistrale de apă construite - 4 Stații de pompă construite - 8 rezervoare de apă construite - 1,634 km de drum reabilitat	- 17 318 de locuitori conectați la apeduct - 36 locuri de muncă create
S 11011. 3.Modernizarea stației de epurare a apelor reziduale în orașul Taraclia	Primaria or. Taraclia	-	Primăria or. Taraclia	13166, 0	34,0	-	24 luni	- 1 Stație de tratare modernizată	- Costul de tratare a apelor reziduale redus cu 40% la energie electrică

S 11034. 4. Dezvoltarea sistemului de canalizare pentru localitățile rurale din bazinul râului Cogîlnic: Sadaclia, Carabetovca și Iordanovca	Primăria Sadaclia, r-l Basarabeasca	Primăriile: s. Carabetovca, s. Iordanovca, din raionul Basarabeasca	satele: Sadaclia, Carabetovca și Iordanovca, din raionul Basarabeasca	66 568,690	670,660	-	24 luni	- 61 km de rețea de canalizare; - 4 stații de epurare construite; - 10 de stații de pompare construite.	- Redusă poluarea apelor subterane și apelor din râul Bîc cu ape reziduale din localitățile rurale
S 11002. 5. Construcția și extinderea sistemului de canalizare în satele Manta, Pașcani, raionul Cahul	Primăria c. Manta, r-l Cahul	Primăriile: s. Crihana Veche, și or. Cahul, r-l Cahul	localitățile: Manta, Pașcani și Crihana Veche, r-l Cahul	48 990,0	-	-	24 luni	- 40 km de sistem de canalizare; - 7 stații de pompare construite; - 3300 gospodării individuale conectate; - 60 agenți econ. Conectați.	- 3 locuri de muncă create - Trei sate (9600 locuitori), conectați la sist. de canalizare
S 11038 6. Apă de calitate pentru localitățile defavorizate	Consiliul Raional Cahul	Primăriile: s. Lebedenco, c. Pelinei, s. Gavanoasa, r-l Cahul	localitățile: Lebedenco, Ursoaia, Hutulu, Pelinei, Găvănoasa, Vladimirovca, Nicolaevca, r-l Cahul	59 159,0	22,8	-	24 luni	- 25 km de magistrală de apeduct construit - 42 km de rețele interne de apeduct construite - 4 stații de pompare construite - 5 rezervoare construite	- 8 mii de locuitori, 4 instituții medicale, 10 instituții școlare conectați la apeduct - 50 de agenți economici conectați
Proiecte finanțate din alte surse									

Total program 1								
Proiecte	Aplicant	Parteneri	Localizare	Finanțare (mii lei)			Durata de implementare	Indicatori
				FNDR	Contribuții a APL	Alte surse		
6	6	19	21	244 542,1	1125,526	-	24 luni	- 106, 49 km de rețea de apeduct construită - 101 km de rețea de canalizare construită - 28 stații de pompare construite - 19 rezervoare de apă construite - 9 stații de epurare construite/reab. - 70 653 locuitori cu acces la serviciul îmbunătățit de aprovizionare cu apă din RDS

Activitățile Programului 1.

Programul 1. Reabilitarea, modernizarea și extinderea sistemelor de aprovizionare cu apă și canalizare										
Activități	Implementator	Parteneri	Localizare	Perioada de desfășurare			Finanțare, mii lei		Indicator de produs	Indicator de rezultat
				2013	2014	2015	FNDR	Alte surse		
1.Crearea bazelor de date privin sectorul de AAC în RDS	ADR Sud	GIZ	RDS	x					1 bază de date creată	
2.Elaborarea unui plan regional sectorial pe domeniul AAC	ADR Sud	GIZ	RDS	x	x			GIZ	1 Plan sectorial regional în sectorul AAC elaborat	Nr de proiecte elaborate în baza planului sectorial
3.Elaborarea fișelor de proiect în domeniul AAC	ADR Sud	GIZ	RDS		x	x		GIZ	9 fișe de proiecte în sectorul AAC	Investiții atrase
4.Cooperarea intercomunitară și regionalizarea serviciilor publice, condiția prestării unor servicii publice de calitate	ADR Sud	GIZ	RDS	x	x	x		GIZ	3 sesiuni de instruire desfășurate	Nr de persoane instruite

Prioritatea 1 „Reabilitarea infrastructurii fizice”

Programul 2. Construcția, reabilitarea și modernizarea drumurilor regionale și a drumurilor locale

Descrierea situației:

Investițiile în infrastructura drumurilor sunt esențiale pentru ridicarea nivelului atractivității investiționale și turistice în RDS și pentru a oferi condiții mai bune de trai populației din regiune.

Densitatea drumurilor publice în RDS este de 28,8 km/100 km². Acest indicator are cea mai mică valoare în comparație cu RDC și RDN și este mai jos de media națională (30,7 km/100 km²). Cea mai mare densitate a rețelei de drumuri publice este în raionul Cimișlia (31,5), Taraclia (31,1) și Căușeni (29,3). La extrema opusă se află raioanele Cantemir (25,4) și Cahul (25). Cea mai mare pondere a drumurilor cu îmbrăcăminte rigidă este în raionul Leova (96,1%), Cantemir (92,2%) și Basarabeasca (92,1%). La extrema opusă se află raioanele Căușeni (89,2%), Taraclia (89,2%) și Cimișlia (84,7%), media pe regiune valorînd 89,9%. Lungimea drumurilor cu îmbrăcăminte rigidă reparate sau construite în ultimii 5 ani în RDS este de 355 km. Acest indicator înregistrează valoarea cea mai mare în raionul Căușeni (92 km), Cahul (68 km) și Cantemir (51 km), iar cea mai mică în raionul Ștefan Vodă (31 km) și Basarabeasca (12 km). Numărul total de localități din fiecare raion al RDS care nu au drumuri de acces cu acoperire rigidă la rețeaua de drumuri publice este de 44. Cele mai multe sunt în raionul Cantemir (12), Leova (10) și Cimișlia (8), iar cele mai puține în raionul Basarabeasca (2), Taraclia (2) și Cahul (1).

Problema majoră la compartimentul drumuri publice este degradarea lor intensivă, care s-a produs din cauza finanțării insuficiente a lucrărilor de întreținere și reparație.

Scopul Programului 2 este de a susține activitățile de construcție, reabilitare și modernizare a drumurilor regionale și a drumurilor locale.

Obiectivele Programului 2:

- Impulsionarea dezvoltării social – economice a localităților din cursul inferior al râului Nistru cît a celor din zona de stepă prin renovarea drumului L – 510 Ștefan Vodă - Talmaza
- Creșterea calității infrastructurii rutiere pentru localitățile din raioanele Cimișlia și Basarabeasca, prin conectarea directă a drumului L580 la traseul național M3;
- Reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii de transport în satele Sagaidac, Batîr, Mihailovca, Selemet, Satul Nou, Suric, Codreni din r.Cimișlia;
- Asigurarea accesului locuitorilor din s. Carahasani și Antonești din r.Ștefan Vodă la drumul național R30;
- Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii rutiere în raionul Taraclia și Ceadîr-Lunga, prin reconstrucția și modernizarea drumului L654;
- Creșterea calității infrastructurii rutiere pentru localitățile Filipeni, Romanovca, Sărata Nouă și Sărățica Nouă, Tomaiul Nou din r.Leova, conectate la drumul republican R-34;

- Reabilitarea drumului dintre str.Secieru (s.Abaclia) și str.Chișinăului (or.Basarabeasca) din r.Basarabeasca.

Indicatori:

- 35,09 km drum reabilitat în r-le Cimișlia, Taraclia, Ștefan Vodă și Basarabeasca
- 19,54 km de drum construit în r-le Cimișlia, Ștefan Vodă, Leova, și Basarabeasca
- Conexiune îmbunătățită intra și intrerregională pentru a oferi oportunități egale tuturor comunităților;
- Timp scurt de conexiune între centrele urbane și cele rurale;
- Congestii de trafic / întârzieri reduse în urma construcției drumului;
- Număr redus de pericole de accidentare în urma modernizării infrastructurii rutiere.

Proiectele Programului 2.

Proiectele Programului 2:

Programul 2. Construcția, reabilitarea și modernizarea drumurilor regionale și a drumurilor locale									
Proiecte (cod, denumirea)	Aplicant	Parteneri	Localizare	Finanțare (mii lei)			Durata de implementare	Indicatori de produs	Indicatori de rezultat
				FNDR	Contribuția APL	Alte surse			
Proiecte din cadrul APP1									
S 1.2.2010 1. Impulsionarea dezvoltării social – economice a localităților din cursul inferior a râului Nistru cît a celor din zona de stepă și încurajarea turismului în zona de frontieră prin renovarea drumului L – 510 Ștefan Vodă – Talmaza	Consiliul Raional Ștefan Vodă	Primăriile: or. Căușeni, s. Talmaza	or. Ștefan Vodă – s. Talmaza	42 259,95	-	-	24 luni	- 16,025 km de drum renovat - 3,015 km ² de trotuare reparate - 2085m ² de trotuare noi construite - 5000 de copaci plantați; - 2 fîntîni amenajate	- Cheltuieli reduse pentru deplasare pasagerilor și transportului de mărfuri
Proiecte aprobate după APP2									

S 12006 1.Îmbunătățirea drumului L654 prin intermediul reparației capitale	Consiliul Raional Taraclia	Administrația raionului Ceadâr-Lunga	localitățile Ceadâr-Lunga, Corten, r-l Taraclia	43 657, 97	528,1	-	24 luni	- 12,4 km de drum reabilitat - 300 stâlpi de semnalizare montați - 100 indicatoare rutiere noi pe stâlpi instalate - 13 borne kilometrice instalate	- 23826 locuitori, 14 instituții publice cu condiții de trai îmbunătăț. - 720servicii transport și logistică îmbunătăț.
S 12054 2.Reconstrucția drumului Sagaidac-Porumbrei– M3 cu lungimea de 3,043 km, r-l Cimișlia.	Primăria s. Sagaidac	Primăriile : s.Batîr, s.Mihailovca, s.Selemet, s.Satul Nou, s.Suric, s.Codreni r-l Cimișlia	localitățile Sagaidac, Batîr, Mihailovca Selemet, Satul Nou, Suric, Codreni,	20327,870	-	-	24 luni	- 3,043 km drum reabilitat și asfaltat	- Volumul mărfurilor transportate crescut cu 50 % nr. pasagerilor cu 150 %
S 12014 3.Construcția drumului Codreni – Sagaidacul Nou	Consiliul raional Cimișlia	primăriile: s.Troițcoe, s.Batîr, s.Mihailovca, s.Selemet, s.Satul Nou, s.Suric, s.Codreni, s.Sagaidac, r-l Cimișlia, CR Basarabeasca	localitățile Codreni, Sagaidacul Nou, r-l Cimișlia	22703,387	2806,037	-	20 luni	- 4,84 km de drum construit	- Cheltuieli reduse pentru deplasare pasagerilor și transportului de mărfuri spre și din capitala țării
S 12006 4.Reabilitarea infrastructurii drumului în s. Carahasani – oportunități sporite pentru dezvoltarea economică pentru zona de sud a Republicii Moldova	Primăria Carahasani, r. Ștefan Vodă	CRȘtefan Vodă, Primăriile: s. Antonești, s. Caplani, r-l Ștefan Vodă	localitățile CarahasaniAntonești, r-l Ștefan Vodă	8 550,457	-	-	12 luni	- 3,1 km de drum construit	- Timp de deplasare redus din Carahasani , Antonești spre punctele de trecere a frontierei Palanca, Tudora
S 12020	Consiliul	primăriile:	localitățile	10476,85	72,972	-	9 luni	- 3,7 km de drum	- 1985 de

5.Construcția drumului local Sărățica Nouă – Sărățica Veche	raional Leova	s. Filipeni, s.Romanovca, s. Sărata Nouă, r-l Leova	Sărățica Nouă (loc.Cîmpul Drept) și c.Tomaiul Nou (loc. Sărățica Veche), r-l Leova					construit	locuitori beneficiari de drum nou - 35 locuri de muncă temporare ceate
S 12051 6.Reabilitarea infrastructurii drumului între localitățile s. Abaclia, str. Secieru și Centrul raional Basarabeascastr. Chișinăului	Primăria Abaclia, r-l Basarabeasca	Primăria or. Basarabeasca și CRBasarabeasca, r-l Basarabeasca	localitatea Abaclia or.Basarabeasca, r-l Basarabeasca	30869,712	-	-	16 luni	- 5,519 km de sistem de evacuare a apelor construit - 3,622 km de drum renovat - 2,1km de drum construit	- Traficul rutier de pe drumurile R3, R35 și R36 decongestionat - Volumul schimbului de mărfuri între sate sporit
S 13021 7.Construcția drumului comunal Filipeni-Romanovca-Sărata Nouă	Consiliul raional Leova	Primăriile: s. Filipeni, s.Romanovca, s. Sărata Nouă, r-l Leova	localitățile Filipeni, Romanovca, Sărata Nouă, r-l Leova	27 553,224	72,972	-	12 luni	- 5,8 km de drum construit - 7 poduri și podețe construite și reparate	- Acces îmbunătățit la drumul republican R-34
Proiecte finanțate din alte surse									
Total program 2									
Proiecte	Aplicant	Parteneri	Localizarea	Finanțare (mii lei)			Durata de implementare	Indicatori	
				FNDR	Contribuția APL	Alte surse			
8	8	29	22	206 399,42	3 480,081	-	9 - 24 luni	- 35,09 km de drum reabilitat - 19,54 km de drum construit	

Programul 3. Reabilitarea căilor de acces spre punctele de trecere a frontierei

Descrierea situației:

Existența hotarelor comune cu UE prin România, a hotarelor cu Ucraina, și a celor 7 puncte de trecere a frontierei a fost stabilit ca un punct forte al regiunii. RDS are conexiune directă cu Uniunea Europeană, România prin 2 puncte vamale, Cahul–Oancea și Giurgiulești–Galați, inclusiv un traseu feroviar – punctul de trecere Cantermir–Fălciu. La Est RDS are conexiune cu Ucraina prin 4 puncte vamale: Palanca–Maiaki Udobne, Tudora–Starokazacie, inclusiv două feroviare: Basarabeasca–Serpneve 1 și Giurgiulești–Reni și 7 puncte de trecere rutiere pentru care se aplică regim simplificat. Aceasta permite accesul simplificat la piața externă pentru producția autohtonă, facilitează tranzitul de mărfuri și călători în ambele direcții. Locuitorii localităților învecinate cu România din raioanele Cahul, Cantemir și Leova beneficiază de facilitățile prevăzute în acordul bilateral privind micul trafic de frontiera.

Prin portul internațional Giurgiulești, RDS are acces la Marea Neagră și este conectată la traseele maritime internaționale. Portul ocupă o suprafață de 120 ha la intersecția traseelor internaționale de comerț și transport, precum este canalul navigabil Rin–Main–Dunarea, care unește Marea Neagră, 14 state europene și Marea Nordică, sistemele de cale ferată standard european, precum și rețeaua de drumuri internaționale. Până în 2009 au fost date în exploatare Terminalul petrolier (cu capacitate maximă de transportare de peste 2 mil.t/an), Terminalul cerealier (1 mil. t/an) și Portul pentru pasageri (10 mii pasageri/an).

Însă, pentru a beneficia pe deplin de aceste avantaje punctele de trecere a frontierei trebuie să fie bine conectate la rețeaua de drumuri naționale. Intervențiile în cadrul acestui program se vor axa cu precădere la reabilitarea și modernizarea drumurilor de acces la punctele de trecere a frontierei și a drumului de acces către portul internațional Giurgiulești.

Scopul Programului 3 este de a susține activitățile de reabilitare a căilor de acces spre punctele de trecere a frontierei.

Obiectivele Programului 3

- Fluidizarea accesului de mărfuri și călători către zonele de importanță strategică ale RDS (Zona Economică Liberă ZEL Vulcănești, ZEL Taraclia, ZEL "Portul Internațional Liber Giurgiulești", punctelor internaționale de trecere a frontierei Cahul - Oancea și Cahul - Giurgiulești), prin reabilitarea și modernizarea drumului de importanță regională – Str.I.Spirin din or.Cahul;

Indicatori:

- 2,6 km de drum local reabilitat care face legătură cu drumurile naționale;
- 24200 m2 de trotuare construite și reabilitate

Programul 3. Reabilitarea căilor de acces spre punctele de trecere a frontierei										
Proiecte (cod, denumirea)		Aplicant	Parteneri	Localizare	Finanțare (mii lei)			Durata de implementare	Indicatori de produs	Indicatori de rezultat
					FNDR	Contribuți a ApPL	Alte surse			
Proiecte în curs de implementare (APP1)										
Proiecte aprobate după APP2										
S 12036 1.Reabilitarea și modernizarea drumului de importanță regională – str.I.Spirin din or.Cahul		Primăria orașului Cahul	Consiliul Raional Cahul, CR Taraclia, CR Vulcănești	or. Cahul	46821,5	16462,075	-	16 luni	- 2,6 km de drum local reabilitat care face legătură cu drumurile naționale - 24200 m2 de trotuare construite și reabilitate	- acces îmbunătățit la servicii publice pentru cei circa 15000 locuitori - securitate rutieră crescută
Proiecte finanțate din alte surse										
Total program 3										
Proiecte		Aplicant	Parteneri	Localizare	Finanțare			Durata de implementare	Indicatori	
					FNDR	Contribuția APL	Alte surse			
	1 proiect	1	1	1	46821	16462,075	-	16 luni	- 2,6 km de drum local reabilitat care face legătură cu drumurile naționale - 24200 m2 de trotuare construite și reabilitate - acces îmbunătățit la servicii publice pentru cei circa 15000 locuitori - securitate rutieră crescută	

Prioritatea 1 „Reabilitarea infrastructurii fizice”

Programul 4. Sporirea eficienței energetice a clădirilor publice

Resursele energetice nesemnificative și dependența de importuri a fost stabilit ca un punct slab al RDS. Importul de resurse energetice în mărime de aproximativ 98% duce la dependența totală de sursele energetice externe. Variația acestora constituie o parte importantă a costurilor de producție și influențează competitivitatea produselor autohtone. Pericolul este cu atât mai mare pentru RDS, pe teritoriul căreia nu au fost construite centrale hidro- sau termoelectrice. În acest context este necesar de a întreprinde măsuri pentru majorarea randamentului utilizării surselor de energie existente și diversificării acestora.

Circa 99 la sută din instituțiile de învățământ, medicale și de asistență socială sunt în proprietate publică. Ponderea cheltuielilor pentru încălzirea edificiilor acestor instituții este de 38,5% în total cheltuieli. Ținând cont că circa 80% din clădirile publice au fost construite cel puțin 20 de ani în urmă, sistemele de încălzire sunt în mare parte învechite și termoizolarea este redusă, nu există, sau nu funcționează sistemele de ventilare a încăperilor majoritatea clădirilor publice în regiune au un nivel de eficiență energetică scăzut.

Intervențiile aferente acestui Program vor reduce costurile de întreținere și vor spori confortul beneficiarilor. Proiectele de eficiență energetică fie vor avea ca scop creșterea randamentului consumului de energie prin diverse metode, fie vor prevedea instalarea colectoarelor solare pentru asigurarea cu apă caldă.

Obiectivul Programului 4

- Eficientizarea energetică a clădirilor publice și valorificarea surselor de energie regenerabilă, pentru minimalizarea costurilor de întreținere și protejarea mediului înconjurător

Indicatori

- 1 plan sectorial regional în sectorul eficienței energetice realizat
- 15 fișe de proiect în domeniul EE elaborate
- 3 sesiuni de informare în RDS desfășurate,

Activitățile programului 4

Programul 4. Sporirea eficienței energetice a clădirilor publice										
Activități	Implementator	Parteneri	Localizare	Perioada de desfășurare			Finanțare, mii lei		Indicator de produs	Indicator de rezultat
				2013	2014	2015	FNDR	Alte surse		
1.Elaborarea unui plan regional sectorial pe domeniul eficienței eneretice a clădirilor publice	ADR Sud	GIZ	RDS	x	x			GIZ	1 plan sectorial regional în sectorul eficienței energetice realizat	Nr de proiecte elaborate în baza planului sectorial
2. Elaborarea fișelor de proiect în sectorul eficienței energetice	ADR Sud	GIZ	RDS	x	x			GIZ	15 fișe de proiect în domeniul EE elaborate	Investiții atrase
3. Informarea APL privind posibilitățile de accesare a fondurilor privind EE	ADR Sud	ME, AEE	RDS	x	x	x		x	3 sesiuni de informare în RDS desfășurate	Nr de proiecte depuse in domeniul EE

Prioritatea 2 „Diversificarea economiei și susținerea dezvoltării sectorului privat”

Programul 5. Dezvoltarea infrastructurii de afaceri prin crearea și consolidarea incubatoarelor de afaceri, centrelor de consultanță și dezvoltare a afacerilor, centrelor regionale de expoziție, parcurilor industriale

Descrierea situației:

Dezvoltarea antreprenoriatului este un obiectiv principal al dezvoltării regionale. Sectorul IMM reprezintă circa 97,7% din numărul total de întreprinderi. Acest lucru este în deplină concordanță cu tendința globală de creștere a numărului de întreprinderi mici, cu puțini angajați. În ansamblu pe țară, cât și în profil regional, persistă întreprinderile cu un personal de până la 9 persoane, adică trei din patru întreprinderi sunt clasificate ca „micro”. Ponderile întreprinderilor mijlocii (50-249 de persoane) și mari (250 de persoane sau mai mult) sunt 5% și, respectiv 2% în RDS.

În anul 2010, în RDS au activat 2388 întreprinderi, însemnând doar 5%, din numărul total de IMM din Republica Moldova. Cu toate că în perioada 2007-2010 numărul întreprinderilor s-a mărit cu aproximativ 15%, acest indicator raportat la numărul de locuitori a rămas cel mai mic în comparație cu alte regiuni.

Numărul persoanelor care activează în întreprinderile mici și mijlocii în RDS în perioada de referință a constituit 24,6 mii persoane, deținând 64,9% din numărul total de angajați ai întreprinderilor. Veniturile din vânzări în această perioadă au însumat 3264,6 mil.lei sau 53,2% din veniturile din vânzări în total pe economie.

Analiza IMM denotă o tendință de creștere a eficienței întreprinderilor din sectorul dat. Astfel, veniturile din vânzări în medie pe o întreprindere au constituit 1419,39 mii lei sau cu 10,8 mii lei (cu 0,8%) mai puțin decât media pe țară. Și veniturile din vânzări ale IMM calculate, în mediu la un salariat au constituit 132,7 mii lei sau cu 78,2 mii lei (cu 37%) mai puțin decât media pe țară. Totodată, numărul mediu de salariați per întreprindere în anul 2010 a constituit 11 persoane, situându-se la nivelul anului 2009.

În cadrul regiunii după numărul de întreprinderi, ponderea IMM în total întreprinderi variază de la 94,2% în raionul Cantemir, până la 100% în raionul Leova. Zonele cele mai active din punct de vedere economic sunt Taraclia și Cahul, unde activează peste 60 de IMM-uri raportate la 10 000 de locuitori. Pe când în raioanele Leova și Cimișlia acest indicator este mai mic de 20.

Extinderea sectorului IMM ar contribui la depășirea dificultăților sociale și economice în regiune prin crearea noilor locuri de muncă. Un impediment în realizarea acestui obiectiv este infrastructura de acces către unele zone cu potențial de creștere, nivelul de promovare redus a acestui sector, capacități reduse de cunoștințe în domeniu.

Scopul Programului 5 este de a susține activitățile de creare și dezvoltare a infrastructurii de afaceri.

Obiectivele Programului 5:

- Dezvoltarea infrastructurii de afaceri prin crearea drumului de acces către zona economică Hârtop-Mereni
- Dezvoltarea capacităților APL în domeniul susținerii și dezvoltării antreprenoriatului
- Stimularea activității sectorului antreprenorial din RDS prin crearea unui mediu favorabil investițiilor

Indicatori:

- Condiții favorabile pentru atragerea investițiilor în RDS prin crearea Parcului Industrial (PI) și a Incubatorului de Afaceri (IA)
- 3,1 km de drum de acces reabilitat și modernizat, către zona economică Hârtop-Mereni
- Creșterea numărului de agenți economici și a volumului de producție agricolă în zona economică Hârtop-Mereni
- Mediu favorabil pentru investițiile autohtone și străine în zona economică Hârtop-Mereni
- 30 de reprezentanți ai APL cu capacități îmbunătățite în elaborarea proiectelor din domeniul infrastructurii de afaceri

Proiectele programului 5

Programul 5. Dezvoltarea infrastructurii de afaceri prin crearea și consolidarea incubatoarelor de afaceri, centrelor de consultanță și dezvoltare a afacerilor, centrelor regionale de expoziție, parcurilor industriale									
Proiecte (cod, denumirea)	Aplicant	Parteneri	Localizare	Finanțare (mii lei)			Durata de implementare	Indicatori de produs	Indicatori de rezultat
				FNDR	Contribuția APL	Alte surse			
Proiecte din cadrul (APP1)									
<u>S 2.2.2010</u> 1. Incubator de Afaceri Regional Cimișlia	Consiliul Raional Cimișlia	Consiliile raionale: Căușeni, Basarabeasca, Leova și Ștefan Vodă	Regiunea de Sud a R. Moldova, r-nul Cimișlia, or. Cimișlia.	11 608,44	-	-	24 luni	- 1638,6 m2 spațiu reparat - 45 de birouri -10 spații pentru producere	- 45 locuri de muncă temporare și 49 locuri de muncă permanente; - 20 firme noi - 50 potențiali exportatori instruiți; - 120 firme cu capacități business consolidate

S 2.2.047 2. Crearea parcului industrial regional Cimișlia	Primăria orașului Cimișlia	Primăria or.Basarabeasca, Primăria s.Abaclia, Primăria s.Sadaclia, Primăria s.Mihailovca, Primăria s.Selemet, Consiliul Raional Cimișlia	Regiunea de Dezvoltare Sud, raionul Cimișlia, orașul Cimișlia	15 000,000	50,000	-	18 luni	-40 ha destinat Parcului Industrial (PI) Regional amenajat și racordat la utilitățile publice	- Condiții îmbunătățite pentru activitatea sectorului antreprenorial din RDS -Potențialii investitori străini, autohtoni rezidenți care vor beneficia de facilitățile PI
Proiecte aprobate după APP2									
S 23016 3.Dezvoltarea infrastructurii de afaceri prin reabilitarea drumului de acces către zona economică Hârtop-Mereni	Primăria Hârtop, Cimișlia	Primăria Albina	Localitățile Hârtop și Mereni	15 000,000	-	-	7 luni	- 3,1 km de drum de acces reabilitat și modernizat, către zona economică Hârtop-Mereni	-Creșterea numărului de agenți economici și a volumului de producție agricolă -Mediu favorabil pentru investiții autohtone și străine
Proiecte finanțate din alte surse									
Total program 5									
3	3	10	11	41608,44	50,000	-	7-24 luni	- 1638,6 m2 spatiu reparat destinat IA -40 ha destinat Parcului Industrial (PI) Regional amenajat și racordat la utilitățile publice - 3,1 km de drum de acces reabilitat și modernizat, către zona economică Hârtop-Mereni	

Programul 5. Dezvoltarea infrastructurii de afaceri prin crearea și consolidarea incubatoarelor de afaceri, centrelor de consultanță și dezvoltare a afacerilor, centrelor regionale de expoziție, parcurilor industriale										
Activități	Implementator	Parteneri	Localizare	Perioada de desfășurare			Finanțare, mii lei		Indicator de produs	Indicator de rezultat
				2013	2014	2015	FNDR	Alte surse		
1. Informarea APL cu privire la beneficiile și activitățile incubatoarelor de afaceri, practici de succes	ADR Sud	ONG, incubatoare de afaceri din RDS	RDS		x			x	1 seminar desfășurat	Nr de incubatoare create in RDS
2. Organizarea unui training cu privire la elaborarea proiectelor pentru dezvoltarea infrastructurii de afaceri	ADR Sud	ONG	RDS		x			x	1seminar desfășurat	30 de reprezentanți ai APL cu capacități îmbunătățite în elaborarea proiectelor din domeniul infrastructurii de afaceri

Prioritatea 2 „Diversificarea economiei și susținerea dezvoltării sectorului privat”

Programul 6. Dezvoltarea infrastructurii de colectare, prelucrare, păstrare și comercializare a producției

Descrierea situației:

Deși regiunea are o pronunțată specializare în agricultură, terenurile agricole constituie doar 42% din totalul suprafeței RDS. Din acestea 82% sunt terenuri arabile și 17% plantații multianuale.

Agricultura rămâne a fi unul din sectoarele economiei cu o cotă de ocupare a forței de muncă de peste 36%, înțietatea fiind deținută de sectorul prestări servicii (48%). Principalele produse agricole sunt strugurii, cerealele, culturile tehnice și pomicole. Producția de struguri, acoperă peste 50% din producția totală de struguri din Republica Moldova.

Infrastructura industrială din RDS chiar dacă existentă, dar nefuncțională, nu are capacitatea de a produce bunuri cu valoare adăugată mare, prin utilizarea producției agricole pe care o produce ca materie primă (cu excepția vinului, chiar dacă, fabricie de vin nu procesează recolta totală de struguri din regiune).

Infrastructura existentă de colectare a produselor agricole nu este funcțională și exportul lor se efectuează cu greu din cauza barierelor tehnice. Aceasta, limitează producătorii să-și comercializeze produsele agricole pe piață, deoarece majoritatea produselor sunt ușor alterabile, care necesită a fi vândute imediat după recoltare și, astfel, la un preț mai mic. Regiunea nu dispune de infrastructura pentru colectarea, prelucrarea, stocarea și comercializarea producției agricole.

Programul se referă la dezvoltarea acestei infrastructuri, în special, în zonele în care este concentrată mai mult creșterea strugurilor de masă, a fructelor și legumelor.

Scopul Programului 6 este de a susține activitățile de dezvoltare a infrastructurii de colectare, prelucrare, păstrare și comercializare a producției agricole

Obiectivele Programului 6

- Elaborarea unui studiu pentru amplasarea depozitelor frigorifice regionale pentru fructe și legume în RDS
- Dezvoltarea capacităților APL în elaborarea proiectelor privind dezvoltarea infrastructurii de colectare, prelucrare, păstrare și comercializare a producției agricole

Indicatori

- 1 studiu de fezabilitate elaborat privind amplasarea depozitelor frigorifice regionale pentru fructe și legume în RDS
- 15 reprezentanți APL cu capacități îmbunătățite pentru elaborarea proiectelor din acest domeniu.

Activitățile programului 6

Programul 6. Dezvoltarea infrastructurii de colectare, prelucrare, păstrare și comercializare a producției										
Activități	Implementator	Parteneri	Localizare	Perioada de desfășurare			Finanțare, mii lei		Indicatori de produs	Indicatori de rezultat
				2013	2014	2015	FNDR	Alte surse		
1. Elaborarea unui studiu de fezabilitate pentru amplasarea depozitelor frigorifice regionale pentru fructe și legume	ADR Sud	ONG, incubatoare de afaceri din RDS	RDS		x	x		x	1 studiu de fezabilitate elaborat	Nr de proiecte elaborate în baza studiului
2. Susținerea APL în elaborarea proiectelor pentru acest program	ADR Sud	APL	Raioanele identificate în urma studiului		x			x	3 sesiuni de instruire organizate	15 reprezentanți APL cu capacități îmbunătățite pentru elaborarea proiectelor din acest domeniu

Prioritatea 2 „Diversificarea economiei și susținerea dezvoltării sectorului privat”

Programul 7. Susținerea adaptabilității forței de muncă la cererile actuale ale pieții

Descrierea situației:

Populația activă în RDS constituie 36.6% din numărul total al populației, dintre care 93,8% o constituie populația ocupată și 6,2% sunt șomerii. Populația inactivă reprezintă 63.4% din total. Rata de ocupare pe medii este de 32% în zona urbană și 68% în localitățile rurale. Majorarea acestui indicator este influențată de ocuparea locuitorilor de la sate în prelucrarea cotelor de teren aflate în proprietate, ca regulă parcele foarte mici, care asigură o ocupare în agricultura de subsistență.

După activități economice 36% din populația ocupată în RDS activează în agricultură, 11% în industrie și 5% în construcții. Astfel, 52% din populația ocupată activează în sfera de producere și 48% în sfera de prestări servicii și alte domenii.

În ultimii ani se atestă o reorientare a profilului ocupațional al populației. Dacă în anul 2006 ponderea cea mai mare a populației active era ocupată în agricultură, în anul 2010 numărul persoanelor ocupate în servicii depășește cu 12% numărul persoanelor ocupate în agricultură. În același timp 15 la sută din persoanele ocupate în agricultură sunt persoane care lucrează pe cont propriu.

Nivelul șomajului înregistrat conform BIM pe regiune în 2011 constituie 6,2%, cei mai afectați de șomaj fiind persoanele tinere. Diversificarea sectoarelor de producere și servicii, necesită o permanentă racordare a calificării forței de muncă la cerințele pieții forței de muncă. Calificarea și calitatea forței de muncă (performanța) este unul din factorii esențiali în sporirea productivității și dezvoltarea economică a regiunii per ansamblu.

Infrastructura pentru educație secundară este suficientă, cu toate acestea nu se produc calificările care sunt solicitate pe piața forței de muncă. Școlile profesionale din regiune pregătesc tinerii în baza unor programe învechite. În acest domeniu sunt necesare alinieri, care pot fi atinse prin cooperarea sectorului privat cu instituțiile de învățământ în elaborarea curriculumilor de studii, organizarea de stagii și cursuri practice ale studenților și elevilor școlilor de meserii în întreprinderi, etc.

În acest context este necesar efectuarea studiilor pieții forței de muncă și promovarea unei cooperări mai strânse între școlile profesionale și sectorul de afaceri. Această măsură corespunde priorității nr. 1 „Studii: relevante pentru carieră” din Strategia Națională de Dezvoltare a Republicii Moldova 2012-2020. Conform strategiei sus menționate capitalul uman din Moldova, inclusiv din RDS, va putea fi valorificat doar dacă specializarea forței de muncă va corespunde cerințelor angajatorilor.

Scopul Programului 7 este susținerea adaptabilității forței de muncă la cererile actuale ale pieței

Obiectivele Programului 7

- Evaluarea competențelor cerute pe piața de muncă în RDS;
- Dezvoltarea capacităților în promovarea culturii de învățare pe tot parcursul vieții.

Indicatori

- 1 studiu elaborat privind evaluarea competențelor cerute pe piața de muncă în RDS;
- 30 participanți cu capacități îmbunătățite în promovarea culturii de învățare pe tot parcursul vieții.

Programul 7. Susținerea adaptabilității forței de muncă la cererile actuale ale pieții										
Activități	Implementator	Parteneri	Localizare	Perioada de desfășurare			Finanțare, mii lei		Indicator de produs	Indicator de rezultat
				2013	2014	2015	FNDR	Alte surse		
1.Elaborarea unui studiu de evaluare a competențelor cerute pe piața de muncă în RDS	ADR Sud	Univ. de Stat B.P. Hașdeu, Miniestul Educație, ONG	RDS		x	x			1 studiu elaborat	Curriculele universitare și a școlilor profesionale optimizate
2. Curs de instruire: Cultura de învățare pe tot parcursul vieții	ADR Sud	ONG	RDS	x				x	1 sesiune de instruire organizată	30 participanți cu capacități îmbunătățite

Prioritatea 2 „Diversificarea economiei și susținerea dezvoltării sectorului privat”

Programul 8. Sporirea capacității de cooperare la nivel regional a producătorilor și promovarea produselor lor pe piețele externe

Descrierea situației:

67% din agenții economici din RDS sunt micro întreprinderi mai ales în sectorul agricol. Fragmentarea excesivă a gospodăriilor țărănești și cooperarea slabă a producătorilor agricoli care predomină în RDS nu permit obținerea efectelor economiilor de scară și împiedică efectuarea unor investiții de anvergură, care ar contribui la tehnologizarea, modernizarea sectorului primar al economiei din RDS. Producătorii mici nu au suficiente capacități pentru plasarea eficientă a bunurilor pe piață, au putere slabă de negociere cu distribuitorii mari ai producției agricole și nu pot întreprinde investiții majore în sector. Toți acești factori determină performanța slabă a producătorilor locali.

Lipsa unei infrastructuri dezvoltate de depozitare limitează și mai mult posibilitățile de plasare a producției agricole pe piețele regionale. În același timp, măsurile întreprinse de asociațiile obștești pentru a promova cooperarea, asocierea fermierilor nu au atins deocamdată efectul scontat.

Intervențiile în cadrul acestui program vor susține formarea clusterilor în bussines, asociațiilor care vor putea îndeplini funcții de marketing, promovarea schimbului de know-how, investiții benefice pentru mai mulți producători.

Intervențiile vor fi concentrate mai ales în acele zone, care denotă o fragmentare înaltă a producătorilor locali. Pentru a obține efectul scontat, este esențială implicarea beneficiarilor în realizarea proiectelor aferente acestei măsuri. De asemenea, oportunitățile de cooperare generate în urma acestor proiecte trebuie să fie deschise pentru toți producătorii interesați din diverse domenii ale economiei.

Scopul Programului 8 este susținerea adaptabilității forței de muncă la cererile actuale ale pieței

Obiectivul Programului 8

- Dezvoltarea capacităților producătorilor agricoli privind modalitățile de cooperare în promovarea exportului

Indicatori

- 40 de producători agricoli cu capacități îmbunătățite de cooperare în domeniul agriculturii

Activitățile programului 8

Programul 8. Sporirea capacității de cooperare la nivel regional a producătorilor și promovarea produselor lor pe piețele externe										
Activități	Implementator	Parteneri	Localizare	Perioada de desfășurare			Finanțare, mii lei		Indicatori de produs	Indicatori de rezultat
				2013	2014	2015	FNDR	Alte surse		
1. Organizarea unui training cu privire la modalitățile de cooperare a producătorilor agricoli pentru promovarea exportului	ADR Sud	Camera de comerț și industrie, ONG-uri	RDS		x			x	1 training organizat	40 de producători agricoli cu capacități îmbunătățite în cooperare în domeniul agriculturii

Prioritatea 2 „Diversificarea economiei și susținerea dezvoltării sectorului privat”

Programul 9. Dezvoltarea capacităților de antreprenoriat și susținerea în inițierea afacerilor

Descrierea situației:

Doar 5% din întreprinderile mici și mijlocii din țară sunt concentrate în RDS. Cu toate că numărul întreprinderilor este în creștere permanentă, gradul de localizare a lor este destul de redus și în 2010 a constituit 44 de întreprinderi la 10 000 locuitori, ceea ce constituie cel mai jos nivel față de celelalte două regiuni și de 2,0 ori mai mic decât nivelul mediu național. De asemenea, distribuția spațială a vânzărilor întreprinderilor este neuniformă, diferențele între raioane fiind de ordinul zecilor.

Accesul limitat la finanțe, cooperarea economică transfrontalieră limitată, complexitatea procedurilor birocratice sunt considerate principalele bariere în lansarea și dezvoltarea afacerilor din acest sector. Unul din factorii care limitează dezvoltarea sectorului IMM în regiune sunt și tradițiile istorice care identificau locuitorii regiunii de sud ca persoane cu mai puțin spirit de inițiativă antreprenorială în comparație cu locuitorii altor regiuni.

Lipsa unui cadru adecvat de instruire în domeniul antreprenorial, școlile profesionale din RDS nu au programe speciale de instruire în domeniu, la fel este un impediment în dezvoltarea acestui sector. Măsurile întreprinse de asociațiile obștești din regiune pentru a promova acest segment nu au atins deocamdată efectul scontat.

Intervențiile în cadrul acestui Program vor stimula antreprenoriatul în raioanele regiunii prin organizarea training-urilor, consultațiilor și oferirea asistenței în domeniile precum aspecte legale relevante pentru inițierea afacerilor, contabilitate, marketing, accesarea creditelor, elaborarea business planurilor etc.

Scopul Programului 9 este dezvoltarea capacităților de antreprenoriat și susținerea în inițierea afacerilor.

Obiectivul Programului 9

- Susținerea dezvoltării afacerilor în domeniul creșterii de culturi etero-oleaginoase

Indicatori

- 1 gospodărie pilot creată pentru cultivarea culturii etero-oleaginoase;
- 15 fermieri cu experiență preluată din vizitele de studiu realizate;
- 1 broșură editată privind practicile de succes în cultivarea plantelor etero-oleaginoase în Moldova.

Programul 9. Dezvoltarea capacităților de antreprenariat și susținerea în inițierea afacerilor										
Activități	Implementator	Parteneri	Localizare	Perioada de desfășurare			Finanțare, mii lei		Indicatori de produs	Indicatori de rezultat
				2013	2014	2015	FNDR	Alte surse		
1.Suport pentru inițierea afacerilor în domeniul creșterii de culturi etero-oleaginoase	ADR Sud	ONG	RDS		x			x	1 gospodărie pilot creată	Suprafața, ha cultivată cu culturi etero-oleaginoase
2. Vizite de studiu în gospodăria pilot a fermierilor din regiune la diferite etape de cultivare a plantelor etero-oleaginoase,	ADR Sud	ONG	RDS		X			x	2 vizite de studiu realizate	15 fermieri cu experiență preluată
3.Editarea și desiminarea în rândurile producătorilor agricoli a unei broșuri informative privind practicele de success în cultivare a plantelor etero-oleaginoase în Moldova.	ADR Sud	ONG	RDS		X			x	1 broșură editată	Nr de beneficiari cu activități preluate

Prioritatea 2 „Diversificarea economiei și susținerea dezvoltării sectorului privat”

Programul 10. Promovarea eficienței energetice în sectorul de afaceri

Descrierea situației:

Unul din criteriile de competitivitate în sectoarele economiei naționale este consumul eficient de resurse energetice și de energie. În acest context, este important de a promova utilizarea rațională a resurselor energetice prin folosirea tehnologiilor cu consum redus de energie, a transportului eficient din punct de vedere energetic, a metodelor de conservare a energiei. Sectorul de afaceri din RDS se caracterizează printr-un consum sporit de energie. Ca rezultat, costurile de producție sunt mai ridicate, ceea ce afectează negativ competitivitatea agenților economici locali. Intervențiile în cadrul acestui program vor include:

- studii cu privire la aplicarea măsurilor de eficiență energetică în sectorul de afaceri;
- campanii de conștientizare pentru agenți economici pe tema eficienței energetice;
- training-uri, instruirii, consultări pentru agenți economici cu privire la eficiență energetică.

Scopul Programului 10 este promovarea eficienței energetice în sectorul de afaceri .

Obiectivele Programului 10

- sporirea competitivității sectorului de afaceri din RDS prin folosirea metodelor de eficientizare a consumului de energie

Indicatori

- 1 training organizat;
- 20 reprezentanți ai sectorului privat informați despre metodele de sporire a eficienței energetice.

Activitățile programului 10

Program 10. Promovarea eficienței energetice în sectorul de afaceri										
Activități	Implementator	Parteneri	Localizare	Perioada de desfășurare			Finanțare, mii lei		Indicatori de produs	Indicatori de rezultat
				2013	2014	2015	FND R	Alte surse		
1. Organizarea unui training pe tema reducerii costurilor de producție prin eficientizarea energetică	ADR Sud	AEE	RDS		x	x		x	1 training organizat	20 reprezentanți ai sectorului privat informați despre metodele de sporire a eficienței energetice

Prioritatea 3 „Îmbunătățirea factorilor de mediu și a atractivității turistice”

Programul 11. Sporirea securității ecologice în regiune, prin promovarea activităților de stopare a degradării solurilor și elaborarea unor programe de anticipare și răspuns la stările extreme de vreme

Descrierea situației:

În ultimii ani se constată o aridizare a climei în RDS și o frecvență mărită a stărilor extreme ale vremii. Cantitatea de precipitații de-a lungul anului este neuniformă, deseori survin perioade cu secete. În ultimii ani se observă deșertificarea și frecvența foarte înaltă a hazardurilor naturale și sporirea variabilității climei. Această situație se datorează poluării aerului, ineficienței consumului energetic și valorificării insuficiente a resurselor energetice locale.

Regiunea este expusă riscului de inundație în lunca râului Prut și este afectată de alunecări de teren și eroziuni. Terenurile erodate în RDS constituie 2110,0 km² sau 24% din terenurile erodate ale țării. 21 la sută din terenurile supuse alunecărilor de teren din țară revin RDS. Mai mult ca atât, raionul Cantemir este cel mai afectat raion din țară, unde sunt înregistrate 3509 ha supuse alunecărilor de teren, ceea ce constituie 70 la sută din terenurile afectate în RDS.

Un factor de risc ecologic pentru regiune îl reprezintă și depozitele de pesticide. 9 depozite de pesticide din regiune nu au fost incluse în Programul național de lichidare a depozitelor de pesticide. (3 în raionul Cimișlia, 2 în raionul Leova, 2 în raionul Căușeni, 2 în raionul Cantemir).

Prin urmare, intervențiile în cadrul acestei măsuri vor avea ca scop:

- reducerea riscului alunecărilor de teren și eroziunilor. În mod deosebit sunt necesare intervențiile de acest gen în raionul Cantemir;
- reducerea riscului de inundații. Majoritatea localităților expuse acestui risc se află în lunca râului Prut, mai ales în raionul Cantemir și Leova;
- lichidarea depozitelor de pesticide cu precădere din raioanele Cimișlia, Leova, Căușeni și Cantemir;
- elaborarea programelor de anticipare și răspuns la hazarduri naturale.

Scopul Programului 11 este sporirea securității ecologice în regiune, prin promovarea activităților de stopare a degradării solurilor și elaborarea unor programe de anticipare și răspuns la stările extreme de vreme.

Obiectivele Programului 11

- Sensibilizarea APL cu privire la riscurile ecologice din RDS;
- Atragerea investițiilor menite să îmbunătățească securitatea ecologică în regiune.

Indicatori

- 70 reprezentanți APL informați;
- 2 seminare desfășurate;
- 1 pliant editat;
- 2 vizite de studiu organizate;
- 3 fișe de proiect elaborate;
- 7 mln lei investiții atrase.

Activitățile Programului 11

Programul 11. Sporirea securității ecologice în regiune, prin promovarea activităților de stopare a degradării solurilor și elaborarea unor programe de anticipare și răspuns la stările extreme de vreme										
Activități	Implementator	Parteneri	Localizare	Perioada de desfășurare			Finanțare, mii lei		Indicatori de produs	Indicatori de rezultat
				2013	2014	2015	FNDR	Alte surse		
1. Campanie de informare privind Strategia națională de adaptare la schimbările climatice	ADR Sud	ONG	RDS		x	x		x	2 seminare desfășurate, 1 pliant editat, 2 vizite de studiu organizate	70 reprezentanți ai APL informați
2. Planificarea investițiilor în vederea sporirii securității ecologice a regiunii	ADR Sud	ONG, Ministerul Mediului	RDS			x		x	3 fișe de proiect elaborate	Investiții atrase în valoare de 7 mln lei

Prioritatea 3 „Îmbunătățirea factorilor de mediu și a atractivității turistice”

Programul 12. Gestionarea eficientă a deșeurilor prin dezvoltarea sistemelor de management integrat al deșeurilor solide

Descrierea situației:

Pentru regiune e specifică infrastructura slab dezvoltată de colectare a deșeurilor solide și lichide, inclusiv a celor toxice, lipsa tehnologiilor avansate și practicilor de reciclare. La nivelul RDS, serviciile de gestionare a deșeurilor sunt organizate doar la nivel urban. Astfel în fiecare centru raional există o Întreprindere Municipală de Gospodărire Comunală Locativă. Datorită faptului că procentul de populație care trăiește în mediul urban este aproximativ de 25% din totalul populației regiunii, numărul beneficiarilor de aceste servicii este destul de scăzut. Pondere cea mai mare în acoperirea cu servicii de colectare a deșeurilor în RDS, este atinsă în Basarabeasca (42,52%), iar minima în Taraclia (4,81%), în comparație cu media pe RDS (15,2%). În regiune nu există instalații de tratare a deșeurilor, altele decât ariile de eliminare a deșeurilor. Aceste arii sunt create ad-hoc, fără a fi aplicate măsuri de protecție a mediului. În total 256,6 ha sunt afectate de ariile de eliminare a deșeurilor.

RDS este regiunea pilot în RM care are o Strategie sectorială regională – „Strategia de management integrat al deșeurilor menajere solide” (2012-2025), elaborată cu suportul Companiei Spaniole Internaționale de Consultanță EPTISA, în cadrul Proiectului UE ”Guvernarea deșeurilor – IEVP Est” și aprobată de către CRD Sud în ședința din 27.12.2011. Costul estimativ al implementării strategiei este de 42,3 mil.€. Proiectul strategiei a fost elaborat în baza inventarierii cartografice a depozitelor de DMS, urmărindu-se atât precizarea localizării și limitelor depozitelor de deșeuri menajere solide, dar și stabilirea suprafețelor reale ale acestora, inclusiv estimarea capacităților de depozitare și a cantităților de deșeuri acumulate. Au fost elaborate hărți privind amplasarea depozitelor de deșeuri menajere solide și registrul de depozite care conține informații privind impactul asupra sănătății umane și/sau a mediului. De asemenea, a fost efectuat un studiu de referință privind situația actuală din domeniul gestionării deșeurilor și prognoza necesităților în dezvoltarea managementului deșeurilor. Studiul a arătat că problema deșeurilor în regiune, ar putea fi soluționată printr-un efort comun și integrat al tuturor raioanelor din regiune, axându-se pe un cadru instituțional acceptat și coordonat la nivel interraional. Drept rezultat, în RDS a fost creată Asociația pentru Managementul Deșeurilor în Regiunea de Dezvoltare Sud. Asociația va constitui organul care va atrage investiții, va asigura un raport cost-beneficiu eficient și va extinde serviciul din centrele raionale în localitățile din împrejurimi.

Proiectele incluse în acest program se încadrează în prevederile Strategiei de Gestionare Integrată a Deșeurilor Solide în RDS.

Scopul Programului 12 este de a susține activitățile de gestionare eficientă a deșeurilor prin dezvoltarea sistemelor de management integrat al deșeurilor solide

Obiectivele Programului 12:

- Extinderea Sistemului de management integrat al deșeurilor în localitățile din r.Leova, r.Cimișlia, r.Cahul;
- Sensibilizarea a circa 60000 persoane din raioanele Leova, Cimișlia, Cahul cu privire la colectarea separată a deșeurilor;

- Atragerea investițiilor în sectorul managementul deșeurilor solide în RDS.

Indicatori:

- 1 depozit DMS amenajat cu platformă de sortare secundară a deșeurilor în r.Leova;
- 32 de gunoiști neautorizate lichidate în r.Cahul;
- 5 gunoiști intercomunale amenajate în r.Cimișlia;
- 20 de puncte de colectare a deșeurilor în r.Cahul;
- 330 platforme pentru instalarea containerelor de colectare a DMS construite în r.Cimișlia;
- 15 rampe pentru containere construite în r.Cahul;
- 10 rampe pentru gunoiul menajer amenajate în r.Cahul;
- 980 containere instalate în r.Cimișlia, r.Cahul;
- 3400 de tomberoane în dotare în r.Cahul;
- 11 autospeciale în dotare în r.Cimișlia, r.Cahul, r.Leova;
- 1 buldoexcavator în dotare în r.Cahul;
- 1 Buldozer în dotare în r.Leova;
- 1 presă de balotare în dotare în r.Cahul;
- 2 850 europubele din plastic în dotare în r.Cahul, r.Leova;
- 84 227 locuitori cu acces la serviciul îmbunătățit de management integrat al deșeurilor solide în r.Cimișlia, r.Cahul, r.Leova;
- Arie de acoperire cu servicii de salubritate lărgită pentru 49 localități din r.Cimișlia, r.Cahul, r.Leova;
- 15000 pliante distribuite;
- 60 000 de persoane informate despre serviciile de gestionare a deșeurilor;
- 20 mln lei investiții atrase în sectorul managementul deșeurilor solide;
- 80 Anunturi radio, spoturi publicitare difuzate.

Programul 12. Gestionarea eficientă a deșeurilor prin dezvoltarea sistemelor de management integrat al deșeurilor solide									
Proiecte în curs de implementare (APP1)									
Proiecte (cod, denumirea)	Aplicant	Parteneri	Localizare	Finanțare (mii lei)			Durata de implementare	Indicatori de produs	Indicatori de rezultat
				FNDR	Contribuți a APL	Alte surse			
Proiecte aprobate după APP2									
<u>S 32055</u> 1. Gestionarea integrată a deșeurilor menajere solide în r. Cimișlia	Consiliul Raional Cimișlia	c. Gradiște, s. Valea Perjei, Cicur-Mingir, Troițcoe, c. Ecaterinovca, Satul Nou, Suric, c.Lipoveni, Ialpujeni, Albina, Selemet, Gura Galbenei, Hîrtop, Ivanovca Nouă, Topala, Cenac, Batîr, Sagaidac, c. Porumbrei, Mihailovca	raionul Cimișlia, 38 localități rurale ale raionului	12585, 056	3146,264	-	24 luni	- 5 gunoiști intercomunale amenajate; - 5 drumuri de acces cu lungime medie 825 m; - 330 platforme construite - 840 containere instalate - 9 autospeciale - 20 de locuri noi de muncă create	- gunoiști neautorizați închise - arie de acoperire cu servicii de salubritate lărgită.
<u>S 32025</u> 2. Colectarea și evacuarea centralizată a deșeurilor	Primăria s.Roșu	Primăria or. Cahul, Primăria s. Andrușul de Sus, Primăria s. Andrușul de Jos, Primăria s.Zîrnești	raionul Cahul, satul Roșu	2712, 7516	-	-	12 luni	- 20 de puncte de colectare a deșeurilor - 3400 de tomberoane - unitate specială de transport pentru colectarea și transportarea deșeurilor - 50 de containere - 32 de gunoiști neautorizați lichidate.	- 5 locuri de muncă noi create - Reducere a bolilor infecțioase cu 35-40 %
<u>S 32024</u> 3. Extinderea sistemului	Consiliul Raional Leova	Primăria com. Băiuș, Primăria com. Borogani	r-nul Leova, or. Iargara	8905, 6				- 5,5 ha cu capacitate de stoc 112340 m3	- 2003 gospodării, 70 agenți

de management al deșeurilor solide din or. Leova în or. Iargara					553, 41	-	9 luni	- Drum de acces- 400 m - 1 Autospecială - 1 Buldozer - 2100 europubele - 1 Clădire administrativă - Rezervor de apă antiincendiu- 1buc./10 tone;	economici, 18 instituții publice deservite - 20 noi locuri de muncă create - 60 de locuri de muncă temporare
S 32001 4.Eficientizarea managementului deșeurilor menajere solide în s.Crihana Veche, Pașcani, Manta și extinderea serviciului de salubritate în sectorul de nord al s. Crihana Veche și s. Vadul lui Isac	Primăria s. Crihana Veche, r.Cahul	Primăriile c. Manta, s. Vadul lui Isac, or. Cahul	satele Crihana Veche, Pașcani, Manta, Vadul lui Isac.	4150, 963	50	-	12 luni	- 15 rampe pentru containere de 1100 litri - Utilaj achiziționat (1 autospecială, 1 buldoexcavator, 1 presă de balotare, 750 europubele din plastic – 240 l, 90 containere plastic - 1100 l, instrumente și echipament specializat pentru gestionarea serviciului)	- 13500 persoane din 4 sate vor beneficia de servicii de colectare selectivă a DMS - gunoiști neautorizați e lichidate
Proiecte finanțate din alte surse									
Total program 12									
Proiecte	Aplicant	Parteneri	Localizarea	Finanțare (mii lei)			Durata de implementare	Indicatori	
				FNDR	Contribuția APL	Alte surse			

4	4	1	29	28354,370 6	3146, 264	-	9-24 luni	- 1 depozit DMS amenajat cu platformă de sortare secundară a deșeurilor - 32 de gunoiști neautorizate lichidate - 5 gunoiști intercomunale amenajate - 20 de puncte de colectare a deșeurilor - 330 platforme pentru instalarea containerelor - 15 rampe pentru containere construite - 10 rampe pentru gunoiul menajer - 980 containere instalate - 3400 de tomberoane - 13 autospeciale în dotare - 1 presă de balotare - 2 850 europubele din plastic în dotare
---	---	---	----	----------------	--------------	---	-----------	---

Activitățile programului 12

Programul 12. Gestionarea eficientă a deșeurilor prin dezvoltarea sistemelor de management integrat al deșeurilor solide										
Activități	Implementator	Parteneri	Localizare	Perioada de desfășurare			Finanțare, mii lei		Indicatori de produs	Indicatori de rezultat
				2013	2014	2015	FNDR	Alte surse		
1. Campania de conștientizare a beneficiarilor din proiectele aferente sectorul managementul deșeurilor solide.	ADR Sud	ONG	Raioanele Cahul, Cimișlia și or. Iargara			x		x	15000 pliante distribuite, 80 Anunțuri radio, spoturi publicitare difuzate	60 000 de persoane informate despre serviciile de gestionare a deșeurilor
2. Planificarea investițiilor în sectorul managementul deșeurilor solide	ADR Sud	GIZ	RDS	x	x			GIZ	4 fișe de proiect	Investiții atrase în valoare de 20 mln lei

Prioritatea 3 „Îmbunătățirea factorilor de mediu și a atractivității turistice”

Programul 13. Crearea, modernizarea și reabilitarea infrastructurii turistice și culturale

Descrierea situației:

Potențialul turistic al RDS este reprezentat de, a) cele mai vestite vinării de pe teritoriul țării – vinăriile „Purcari” și „Ciurmai” incluse în „Drumul vinului”; b) stațiunea balneosanatorială vestită în Moldova și peste hotarele țării – „Nufărul Alb” cu izvoare minerale și termale, Cahul; c) rezervația științifică „Prutul de Jos” din r. Cahul; d) „muzeul verde” unic în R Moldova (r-l Ștefan Vodă); e) Monumentul istoric de arhitectură din secolele XVI-XVIII, biserica „Adormirea Maicii Domnului” din Căușeni, care necesită o restaurare totală.

Infrastructura turistică este asigurată de 20 hoteluri funcționale, dintre care cele mai mari sunt: hotelul „Azalia” și „Codreanu” din or. Cahul, Albasadorf din Albota de Sus (Taraclia), filială a hotelului „Codru din Chișinău”, hotelul de 4 stele de pe lângă vinăria „Purcari” din Ștefan Vodă, popasul situat pe traseul național Chișinău-Cahul nu departe de s. Sărata Nouă, r-l Leova, un șir de pensiuni și tabere turistice. Rămâne încă nevalorificat potențialul turismului agrar în regiune.

Potențialul turistic al RDS este în proces de valorificare. În regiune sunt premise pentru dezvoltarea și promovarea acestei ramuri profitabile.

În același timp se atestă un șir de dificultăți, precum:

- serviciile turistice sunt slab dezvoltate / sunt de calitate joasă;
- multe obiective turistice necesită lucrări de amenajare și reabilitare;
- regiunea este slab promovată ca destinație turistică;
- managementul destinațiilor turistice nu este efectuat nici la nivel regional, nici la nivel local.

Dezvoltarea turismului și în special a turismului rural este un domeniu de perspectivă, prin valorificarea potențialului turistic existent, va fi ridicat gradul de dezvoltare economică a regiunii.

Scopul Programului 13 este de a susține activitățile de creare, modernizare și reabilitare a infrastructurii turistice și culturale

Obiectivele Programului 13

- Modernizarea și îmbunătățirea infrastructurii de acces spre Casa –Muzeu „Alexei Mateevici” din satul Zaim prin construcția a 330 metri de drum, amenajarea unei parcuri auto, r.Căușeni;
- Crearea condițiilor optime de dezvoltare a turismului sportiv și sportului în raioanele, Căușeni, Cimișlia și Basarabeasca;
- Susținerea și dezvoltarea turismului balneo-sanatorial în Cahul.

Indicatori:

- 330 metri de drum cu îmbăcămintă asfaltică renovat spre Casa –Muzeu „Alexei Mateevici” din satul Zaim, r.Căușeni;

- 1 Parcare auto amenajată pentru vizitatorii casei-muzeu;
- Suprafață din centrul sportiv amenajată;
- Condiții create pentru practicarea a 9 probe sportive;
- Traseu turistic sportiv comun al regiunii creat
- Zona de odihnă și agrement „Lacul Sărat” reabilitată.

Proiectele programului 13

Programul 13. Crearea, modernizarea și reabilitarea infrastructurii turistice și culturale									
Proiecte în curs de implementare (APP1)									
Proiecte (cod, denumirea)	Aplicant	Parteneri	Localizare	Finanțare (mii lei)			Durata de implementare	Indicatori de produs	Indicatori de rezultat
				FNDR	Contribuții a APL	Alte surse			
Proiecte din APP1									
1.Turismul sportiv in promovarea imaginii regiunii	Consiliul raional Căușeni		or.Căușeni	39122,72	16454,9	-	24 uni	-complex turistic construit -traseu turistic sportiv comun al regiunii creat	- relații de colaborare stabilite între participanții la turneul regional de turism sportiv
2. Reabilitatea zonei de odihnă și agrement "Lacul Sarat" or. Cahul	Consiliul raional Cahul		or.Cahul	12119,4965	-	-	24 uni	-zona de odihnă și agrement „Lacul Sărat” reabilitată; -Un nou serviciu turistic creat;	-creșterea numărului de turiști balneo-climaterici atrași de noul produs turistic care oferă noi oportunități curative
Proiecte aprobate după APP2									
S34033 3.Drum de acces spre	Primăria c. Zaim, r.Căușeni	Consiliul raional Căușeni, primăria orașului Căușeni,						- 330 metri de drum cu îmbrăcăminte	- condiții optime pentru accesul și

Muzeul memorial „Alexei Mateevici” din satul Zaim, r.Căușeni		primăria orașului Căinari, primăria satului Sălcuța, primăria satului Taraclia	satul Zaim	1 800	185,73	-	12 luni	asfaltică renovat - 1 parcare auto amenajată pentru vizitatorii casei-muzeu - 330 metri de rețea nouă	parcarea mijloacelor de transport în zona Casei-muzeu «Alexei Mateevici »
S34053 4.Centru de turism și sport din orașul Cimișlia	Consiliul Raional Cimișlia	Consiliul Raional Basarabeasca	orașul Cimișlia	4 584,591	1218, 689	-	10 luni	- clădire modernă cu două nivele - utilaje și inventar sportiv instalat, pentru antrenamente și competiții sportive - 10 locuri de muncă nou create	- condiții favorabile pentru practicare a 9 probe sportive - micșorarea cheltuielilor pentru participarea la competițiile sportive regionale
Proiecte finanțate din alte surse									
Total program 13									
Proiecte	Aplicant	Parteneri	Localizarea	Finanțare (mii lei)			Durata de implementare	Indicatori	
				FNDR	Contribuții a APL	Alte surse			

4	4	6	4	57626,807 5	17859,31 9	-	10-24 luni	- complex turistic construit - zona de odihnă și agrement „Lacul Sărat” reabilitată; - 330 metri de drum cu îmbăcămintă asfaltică renovat spre Casa –Muzeu „Alexei Mateevici” din satul Zaim, r.Căușeni - 1 Parcare auto amenajată pentru vizitatorii casei-muzeu; - Suprafață din centrul sportiv amenajată
---	---	---	---	----------------	---------------	---	------------	--

Prioritatea 3 „Îmbunătățirea factorilor de mediu și a atractivității turistice”

Programul 14. Promovarea RDS ca destinație turistică și suport pentru stabilirea parteneriatelor în sectorul turistic

Descrierea situației:

Deși există potențial pentru dezvoltarea turismului în RDS, promovarea slabă a regiunii ca o destinație bună pentru investiții și turism, absența unor activități de publicitate și comunicare sistematice, precum și lipsa unui sistem de management al turismului sunt identificate ca puncte slabe în SDR Sud.

În prezent, în RDS nu există un sistem efectiv de gestionare a destinațiilor turistice nici la nivel regional, nici la nivel raional. Nu a fost creată nici o bază de date regională, care ar permite o inventariere deplină a obiectivelor de atracție turistică, o evaluare a potențialului acestora și stabilirea măsurilor necesare pentru valorificarea acestui potențial. Activitățile întreprinse de promovare a regiunii poartă un caracter nesistematic și au avut un impact restrâns. Prin urmare, RDS ca o țintă potențială pentru investiții și turism rămâne puțin cunoscută pe plan internațional.

Programul se axează pe intervențiile soft în domeniul turismului, pentru a spori atractivitatea RDS (sau obiectivele ei) ca destinație turistică. Vor fi sprijinite, în special, următoarele:

- Promovarea RDS (sau obiectivele ei), ca destinație turistică, prin elaborarea și distribuirea de materiale promoționale (pentru întreaga regiune, localități selectate, atracții selectate, etc);
- Prezența RDS (sau obiectivele ei), la târguri și expoziții străine în domeniul turismului;
- Elaborarea de studii și analize de marketing;
- Crearea și facilitarea de parteneriate între întreprinzătorii din turism (furnizorii de servicii turistice) și instituțiile publice;
- Crearea de parteneriate interne, precum și cu agențiile de turism străine și instituțiile similare;
- Crearea, distribuția și comercializarea de produse turistice de valoare adăugată mai mare ("pachete" de servicii, etc);
- Formare și educație în furnizarea de servicii de turism și management în turism.

Scopul Programului 14 este promovarea RDS ca destinație turistică și suport pentru stabilirea parteneriatelor în sectorul turistic.

Obiectivele Programului 14

- Evaluarea potențialului turistic al RDS;
- Promovarea obiectivelor turistice din RDS.

Indicatori

- 1 bază de date creată;
- 1 ghid turistic editat;
- 10 actori regionali sprijiniți în promovarea RDS ca destinație turistică.

Activitățile programului 14

Programul 14. Promovarea RDS ca destinație turistică și suport pentru stabilirea parteneriatelor în sectorul turistic										
Activități	Implementator	Parteneri	Localizare	Perioada de desfășurare			Finanțare, mii lei		Indicatori de produs	Indicatori de rezultat
				2013	2014	2015	FNDR	Alte surse		
1. Inventarierea atractivităților turistice în RDS	ADR Sud	APL, ONG, Agențiile de turism	RDS		x			x	1 bază de date creată	
2. Elaborarea unui ghid turistic pentru RDS	ADR Sud	ONG, Agențiile de turism	RDS		x	x		x	1 ghid turistic editat și distribuit	10 actori regionali sprijiniți în promovarea RDS ca destinație turistică

Prioritatea 3 „Îmbunătățirea factorilor de mediu și a atractivității turistice”

Programul 15. Promovarea utilizării resurselor de energie regenerabilă

Descrierea situației:

Regiunea este în totalitate dependentă de resursele energetice externe. Din acest motiv, capacitatea de utilizare a resurselor de energie regenerabilă poate fi benefică pentru securitatea sa energetică. Aceasta include înființarea unităților de producere a energiei în baza biomasei, utilizarea energiei solare și eoliene, instalații cu ciclu închis de utilizare a apelor etc. datorită avantajelor care le oferă: sunt disponibile în cantități nelimitate, pot fi utilizate local, sunt ecologice, nu generează CO₂ și sunt eficiente energetic.

Crearea și utilizarea resurselor de energie regenerabilă va influența pozitiv asupra stării ecologice a regiunii, oferind oportunități pentru lansarea unor noi activități economice. Aceasta va crea un teren propice pentru exersarea și acumularea practicii de cooperare între afacerile private și sectoarele învățământ/ cercetare în scopul facilitării dezvoltării economice regionale. Măsura are ca scop promovarea utilizării resurselor de energie regenerabilă, contribuind la dezvoltarea afacerilor și ameliorarea stării mediului natural.

Această măsură poate fi implementată prin următoarele intervenții:

- Organizarea evenimentelor de informare și sporire a conștientizării publice privind beneficiile utilizării resurselor de energie renovabilă;
- Promovarea “tehnologiilor prietenoase mediului” prin intermediul sectorului educațional și privat;
- Diseminarea și promovarea experienței de utilizare a energiei regenerabile (solară, eoliană, biomasă).

Scopul Programului 15 Promovarea utilizării resurselor de energie regenerabilă

Obiectivele Programului 15

- Dezvoltarea capacităților APL în elaborarea proiectelor din sectorul energiilor regenerabile;
- Susținerea activităților de atragere a investițiilor în sectorul energiilor regenerabile.

Indicatori

- 1 training organizat;
- 5 consultații individuale oferite;
- 15 reprezentanți APL cu capacități îmbunătățite în elaborarea proiectelor din domeniul energiilor regenerabile;
- 15 mln lei Investiții atrase.

Activitățile programului 15

Program 15 Promovarea utilizării resurselor de energie regenerabilă										
Activități	Implementator	Parteneri	Localizare	Perioada de desfășurare			Finanțare, mii lei		Indicatori de produs	Indicatori de rezultat
				2013	2014	2015	FNDR	Alte surse		
1.Acordarea consultanței APL în elaborarea proiectelor în domeniul utilizării surselor de energii regenerabile (SER)	ADR Sud	ONG	RDS	x	x			x	1 training organizat, 5 consultații individuale oferite	15 reprezentanți APL cu capacități îmbunătățite în elaborarea proiectelor din domeniul energiilor regenerabile
2.Elaborarea unui proiect comun pentru regiunea Sud privind utilizarea surselor de energii regenerabile (SER)	ADR Sud	ONG	RDS		x	x		x	1 proiect elaborat	15 mln lei Investiții atrase